

HET NEDERLANDS ONDERWIJS IN TSJECHO-SLOVAKIJE

door
Mevr. Dr. OLGA KRIJTOVA
Praag

Wat beweegt de Tsjechische student van de Karels-Universiteit in Praag ertoe de Nederlandse taal te gaan bestuderen? Waarom belast hij - of zij - zich naast de vele te vervullen studieplichten nog met de zeker niet al te gemakkelijke studie van het Nederlands als bijvak? Moeilijk te zeggen. Bertus Aafjes heeft in zijn „Loflied op de Nederlandse grens” waarschijnlijk gelijk: iedere buitenlander praat chauvinistischer over Nederland dan de Nederlander zelf - en dat geldt blijkbaar ook voor Tsjechoslovakije. Hier misschien juist ook omdat de Tsjechen - zoals alle bewoners van kleinere landen bijzonder gehecht aan de grote figuren - zoals alle bewoners van kleinere landen bijzonder gehecht aan de grote figuren en heroïsche tijdperken van hun geschiedenis - van kindsbeen af over de

TWEEDE COLLOQUIUM VAN HOOGLERAREN EN LEKTOREN IN DE NEERLANDISTIEK AAN BUITENLANDSE UNIVERSITEITEN

Van 9 tot 13 september 1964 heb ik het voorrecht gehad namens „Ons Erfdeel” als waarnemer deel te mogen nemen aan het in het Paleis voor Kongressen te Brussel gehouden „Tweede Colloquium van de buitenlandse Neerlandisten”. Ik ben de Werkkommissie zeer dankbaar voor dit bijzondere voorrecht. Dit Colloquium is voor mij - eigenlijk een buitenstaander - ontzettend leerrijk geweest en ik meen niet te overdrijven wanneer ik verklaar dat ik nu pas - al heb ik altijd met grote interesse het werk van de buitenlandse Neerlandisten gevolgd - enig inzicht heb gekregen in enerzijds de enorme mogelijkheden die aan de buitenlandse universiteiten voor onze taal, letterkunde en cultuur aanwezig zijn en anderzijds in de actuele stand van zaken in diverse landen.

Ondanks de aanhoudende inspanningen door de professoren en de lektoren aan de buitenlandse universiteiten voor onze taal en cultuur geleverd, staan wij eigenlijk nog zeer ver af van het moment waarop het Nederlands en de Nederlandse cultuur in haar geheel genomen, de plaats zal hebben verkregen die zij, gezien haar belangrijkheid, in het buitenland zou dienen in te nemen.

De jongste jaren wordt zowel van Belgische als van Nederlandse regeringszijde ingezien dat het werk van de buitenlandse Neerlandisten een zaak is die geheel onze cultuurgemeenschap raakt en dat wij eindelijk eens ernstig aandacht moeten besteden aan een geleide buitenlandse cultuurverspreiding, in de eerste plaats via de Nederlandse culturele centra, die de professoraten en lektoraten in de Neerlandistiek aan de buitenlandse universiteiten als vanzelf zijn, of tenminste zouden moeten kunnen zijn.

De „Werkkommissie” is enkele jaren geleden met een geordende en tans door de overheid (nog ver van voldoende!) gesteunde actie begonnen. Wat in deze beginperiode werd bereikt - en dat is niet weinig - danken wij aan deze „Werkkommissie” en meer in het bijzonder aan Prof. Dr. Walter Thys (voorzitter) en Dr. J.M. Jalink (sekretaris). Onze waardering en dank zijn hier veel meer dan een formule: ze zijn hier zonder meer op hun plaats.

Ten einde de lezer enig inzicht te geven in de groei en in de actuele stand van zaken, hebben wij Prof. Thys bereid gevonden hierover een bijdrage te schrijven. De neerlandiste in Praag, Mevr. Dr. Olga Krijtova, schreef een kleine herinnering aan haar verblijf in Vlaanderen bij gelegenheid van dit Colloquium.

Tenslotte dient nog vermeld dat de Nederlandse en de Belgische regering de organisatie van dit 2e Colloquium financieel hebben mogelijk gemaakt en dat de „Kultuurraad voor Vlaanderen” en de Vlaamse Provinciebesturen voor een uitgebreide tweedaagse ekskursie door Vlaanderen hebben gezorgd.

Zoals in het verleden zal „Ons Erfdeel” voortdurend blijven open staan voor het zo belangwekkende werk van onze ambassadeurs-Neerlandisten in het buitenland.

JOZEF DELEU

Prof. Fr. KALDA

voor een behoorlijke uitspraak der studenten. Onnodig te zeggen dat juist deze uitspraak vaak moeilijkheden oplevert, vooral de diftongen „ui” en „eu” baren de Tsjech veel moeilijkheden; aan de andere kant struikelt hij niet over de uitspraak van de „sch” (Scheveningen) want ook in het Tsjechisch komt de verbinding „sch” voor en de uitspraak is volkomen identiek.

In de daarop volgende studiejaren wordt al uitgegaan van een basis-kennis der taal en gaat men over tot het lezen en ontleden van moeilijkere teksten.

De historische grammatika wordt in het algemeen niet gedoceerd, wel worden er echter oudere teksten, zoals Van den Vos Reinaerde, gelezen. De letterkunde wordt volgens de „Historische Schets” van Dr. de Vooy onderwezen.

De studenten van het hoogste jaar treden vrij regelmatig op voor Nederlandse en Vlaamse delegaties. Men kan ze zo’n taak gerust toevertrouwen - met de wetenschap dat ze zich in „noodgevallen” altijd nog van het Duits of Engels kunnen bedienen...

De meest verdienstelijke baanbreker op het gebied van de Tsjechische Neerlandistiek is prof. Fr. Kalda. Gedurende zijn universitaire loopbaan doceerde hij het Nederlands aan drie verschillende Tsjechische hogescholen, nu geeft hij nog kolleges in Praag. Ofschoon de tachtig reeds gepasseerd, weet hij nog steeds met onverminderde kracht en geestdrift de studenten op boeiende wijze de vaak saaie beginselen der theoretische grammatika bij te brengen. Prof. Kalda is feitelijk de eerste en enige Tsjechische professor, die zich juist in de Nederlandse taal - en dus niet in de algemene Germanistiek - gespecialiseerd heeft.

Karelsbrug te Praag

Met deze enkele notities hoop ik enigszins een indruk gegeven te hebben van het Nederlandse onderwijs in Tsjechoslowakije, dat - zoals reeds uit bovenstaande regels blijkt - slechts van bescheiden omvang is en zeer zeker wel zal moeten onderdoen voor het peil van het Nederlandse onderwijs op andere buitenlandse universiteiten. Schrijfster dezes is zich zelf bewust van de vele tekortkomingen, ook van de hare (het is de vraag in hoeverre de niet in Nederland gestudeerde niet-Nederlander aan de onderwijzende taak kan voldoen). Het Nederlands als bijvak blijft natuurlijk in vele opzichten een „bij”zaak. We behoeven ons geen illusies te maken: in Tsjechoslowakije zullen er altijd wel meer Tsjechen blijven die „drinken” als Hollanders, dan Tsjechen, die „spreken” als Hollanders... Maar belangrijk is, dat het onderwijs van de Nederlandse taal er toe bijdraagt het kulturele contact Nederland-CSSR in stand te houden en te verstevigen. Zo vertaalde bijv. een studente van het vierde jaar onlangs zelfstandig een Nederlandse roman (van Fred Germonprez), die onlangs verscheen, zo doceert een andere absolovente het Nederlands in de pas geopende taalkursus aan de Moravische Hogeschool te Olomouc.

Om het met een Tsjechisch spreekwoord te zeggen: „Ook kleine vissen zijn vissen...”